

Sprawozdanie z działalności
Katedry Religioznawstwa i Badań Porównawczych
w 2013 roku

Wykaz zadań badawczych zrealizowanych w 2013 roku i kontynuowanych w 2014 roku:

Zadanie badawcze **S/P-B/NS/084**: Przemiany religijności w Polsce i w Europie – zespół realizujący: prof. dr hab. Zbigniew Drozdowicz, dr hab. Artur Jocz, dr Juliusz Iwanicki, dr Sławomir Sztajer.

Cel: celem realizacji tego zadania było przeprowadzenie pogłębionej analizy oraz wyjaśnienie sytuacji wybranych religii i form religijności w Europie, w tym Polsce, w warunkach postępującej modernizacji i procesów globalizacyjnych. Badania te miały charakter interdyscyplinarny. Nawiązywaliśmy w nich do tradycji weberowskich, w szczególności do traktowania religii i religijności jako istotnego elementu takiego układu społecznego, w którym religijne oraz pozareligijne elementy życia społecznego wzajemnie się warunkują, wyznaczając kierunki, dynamikę oraz charakter zachodzących w społeczeństwie zmian. Istotne znaczenie w tych badaniach przywiązywaliśmy do wypełnienia przez religie określonych funkcji kulturowych i społecznych. W badaniach tych uwzględnione były zarówno różne wspólnoty chrześcijańskie, jak i pozachrześcijańskie. Stawialiśmy w nich hipotezę, że procesy modernizacyjne i globalizacyjne, wpływając w różny sposób na różne religie i formy religijności, przyczyniają się do istotnych zmian w ich wierzeniach, praktykach kultowych i komunikacyjnych, oraz w ich relacjach z pozareligijnym otoczeniem.

Planowane osiągnięcia: badania te przyczynią się zarówno do powstania bardziej pogłębionej i usystematyzowanej wiedzy na temat życia religijnego w Europie, w tym w Polsce, jak i do podniesienia związanych z tymi kwestiami kultury dyskusji na wyższy poziom. W ich wyniku zaktualizowana i zweryfikowana zostanie wiedza zarówno o zmianach dokonujących się w istniejących od dawna Kościołach i związkach wyznaniowych, jak i w tych religiach i formach religijności, które pojawiły się w niej stosunkowo niedawno, w tym poszerzona zostanie wiedza na temat różnych formy ich uczestnictwa w życiu społecznym.

Upowszechnia wyników badań: wyniki badań były i nadal będą prezentowane na różnego rodzaju spotkaniach naukowych (kongresach i konferencjach), oraz upowszechniane w publikacjach artykułowych i książkowych, wydawanych zarówno w języku polskim, jak i angielskim.

Zadanie badawcze **S/P-B/NS/086**: racjonalność religii i religijności: osoby realizujące zadanie – prof. Zbigniew Drozdowicz, dr Juliusz Iwanicki, dr Sławomir Sztajer

Cel: celem tych badań jest opis, wyjaśnienie i ocenienie form racjonalności występujących w religii i religijności pod kątem ich wartości teoretycznej i praktycznej. Wspólnym mianownikiem w tych badaniach jest pojęcie *racji*. Do racji szczególnie istotny w nich należą te, które wiążą się z procesami sekularyzacyjnymi i globalizacyjnymi.

Planowane osiągnięcia: uzyskane wyniki mogą się przyczynić bezpośrednio do lepszego zrozumienia złożonej i uwikłanej w różnego rodzaju konteksty historyczne i kulturowe kwestii racjonalność religijnego myślenia, komunikowania i praktycznego postępowania. Natomiast pośrednio mogą one przyczynić się do lepszego zrozumienia współczesnych procesów kulturowych i społecznych – takich m.in. jak zmieniające się języki narracyjne, czy procesy sekularyzacyjne i globalizacyjne.

Upowszechnianie wyników badań: wyniki badań były i nadal będą prezentowane na różnego rodzaju spotkaniach naukowych (kongresach i konferencjach), oraz upowszechniane w publikacjach artykułowych i książkowych, wydawanych zarówno w języku polskim, jak i angielskim.

Zadanie badawcze **S/P-B/NS/086**: wątki gnostyczne w literaturze polskiej – osoba realizująca zadanie: dr hab. Artur Jocz

Cel: celem tych badań jest analiza, wyjaśnienie natury i opis genezy obecności wątków gnostycznych w literaturze polskiej. W tym roku akademickim kontynuowane są badania nad fenomenem recepcji gnostyckich/neognostycznych kategorii pojęciowych w literaturze polskiej przełomu XIX i XX wieku. Jednocześnie zostały podjęte dwa nowe problemy badawcze. Pierwszy koncentruje się na zjawisku gnostyczności polskiej literatury romantycznej (Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński). Jego zasadniczym celem jest zweryfikowanie hipotezy, która głosi, że w twórczości przywołanych poetów/dramaturgów jest obecny nie tylko wątek walki o niepodległość, ale również wątek gnostycznego poszukiwania istoty Absolutu/Boga oraz gnostycznego namysłu nad istotą otaczającej rzeczywistości materialnej. Z kolei celem drugiego problemu badawczego będzie zastosowanie gnostyckich/gnostycznych kategorii pojęciowych do interpretacji dorobku pisarskiego Brunona Schulza.

Planowane osiągnięcia: prowadzone badania przyczynią się do powstania bardziej pogłębionej i usystematyzowanej wiedzy na temat religijnego (gnostycznego/gnostycznego) wymiaru polskiej literatury romantycznej. Wyeksplikowane zostaną te elementy gnostycznego myślenia polskich romantyków, które wydają się być prefiguracją kategorii neognostycznych. Zaktualizowana i zweryfikowana zostanie również wiedza na temat problemu materii/materialności, a także natury cierpienia/przyjemności w pisarstwie Brunona Schulza.

Upowszechnianie wyników badań: wyniki badań były i nadal będą prezentowane na różnego rodzaju spotkaniach naukowych (kongresach, konferencjach, seminariach), a także upowszechniane w publikacjach artykułowych i książkowych.

Liczba i wykaz publikacji:

Monografie w językach kongresowych:

1. Zbigniew Drozdowicz, Standards of philosophical rationality. Traditions and modern times, LIT Verlag, Berlin, ss. 144
2. Zbigniew Drozdowicz, Standards of religious rationality. Tradition and modern times, LIT Verlag, Berlin, ss.157
3. Zbigniew Drozdowicz, Rationality standards of social life. Traditions and the present, LIT Verlag, Berlin, ss. 185
4. Zbigniew Drozdowicz, Essays on European liberalism. History and ideology, LIT Verlag, Berlin, ss. 169

Publikacje w czasopismach z listy MNiSW:

Lista C (ERIH)

1. Zbigniew Drozdowicz, Religioznawstwo historycystyczne i historyczne, Przegląd Religioznawczy nr 4/2013, s. 21 - 34
2. Zbigniew Drozdowicz, Religiotwórcza moc duchowości w ujęciu Gerardusa van der Leeuwa, Przegląd Religioznawczy nr 4/2013, s. 103 -126
3. Zbigniew Drozdowicz, Historicist and historical religious studies, Anglojęzyczny Supplement Przeglądu Religioznawczego, nr 1/2014, s. 3 – 15
4. Artur Jocz, Duchowość w czasach popkultury. Metafizyczne eksperymenty w filmowej fantastyce, Przegląd Religioznawczy, nr 3(249) 2013, s. 177-196.
5. Artur Jocz, Literature and religion. On the need for religious studies reflection in the sphere of literary studies, Anglojęzyczny Supplement Przeglądu Religioznawczego, no. 1/2013, p.45-51.

6. Juliusz Iwanicki, Projekt pedagogiki religioznawczej w perspektywie myśli Oświecenia, *Przegląd Religioznawczy* nr 3/2013, s. 71 – 82
7. Sławomir Sztajer, Pojęcie *homo religiosus* i jego filozoficzne interpretacje, *Przegląd Religioznawczy* nr 3/2013, s. 59 - 70

Lista B:

1. Zbigniew Drozdowicz, Ludzie uniwersytetu, *Nauka* nr 3/2013, s. 35 – 57
2. Zbigniew Drozdowicz, Polish higher education on the way to the European academic standards, *Człowiek i Społeczeństwo* vol. XXXV/2013, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, s. 179 - 190

Publikacje w pracach zbiorowych:

1. Zbigniew Drozdowicz, Racjonalność życiowa Kartezjusza w polemikach z oponentami, w: *Z badań nad filozofią XVII wieku, jej źródłami i kontynuacjami*, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Wydawnictwo Olech, Lublin 2013, s. 13 – 2
2. Sławomir Sztajer, Formy krytyki religii w twórczości Spinozy, w: *Z badań nad filozofią XVII wieku, jej źródłami i kontynuacjami*, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Wydawnictwo Olech, Lublin 2013, 257 - 268

Pozostałe publikacje:

1. Zbigniew Drozdowicz, Racjonalność życia społecznego według oświeceniowych ekonomistów, *Humaniora. Czasopismo Internetowe*, nr 1(1)/2013, ss. 85–97
2. Zbigniew Drozdowicz, Racjonalność społeczna według współczesnych liberałów, *Humaniora. Czasopismo Internetowe*, nr 2 (1) /2013, ss. 87-104
3. A. Jocz, Literatura a religia. O potrzebie religioznawczej refleksji w obrębie literaturoznawstwa, *Humaniora. Czasopismo Internetowe*, 2013, nr 3 (3), s. 45-52 (polska wersja artykułu z *Anglojęzycznego Suplementu Przeglądu Religioznawczego*)

Redakcje wydawnictw:

prof. Zbigniew Drozdowicz:

Redaktor naczelny Wydawnictwa Fundacji Humaniora

Redaktor Naczelny Wydawnictwa Naukowego WNS UAM

Redaktor naczelny *Humaniora. Czasopisma internetowego*

Redaktor prowadzący serii wydawniczej pn. „Development in Humanities” (LiT Verlag)

Zastępca redaktora naczelnego “Przeglądu Religioznawczego” (czasopismo z listy ERIH)

dr hab. Artur Jocz:

Członek redakcji „Humaniora. Czasopisma Internetowego”.

dr Juliusz Iwanicki

Członek redakcji „Humaniora. Czasopisma Internetowego” (wydanie dwóch numerów w 2013 jako redaktor prowadzący – 1/2013 oraz 4/2013)

dr Sławomir Sztajer:

Członek redakcji (sekretarz naukowy) czasopisma „Człowiek i Społeczeństwo”

Członek redakcji (sekretarz naukowy) czasopisma „Humaniora. Czasopisma Internetowe”

Redaktor naukowy serii wydawniczej „Development in Humanities”

Grant MNiSW:

Grant badawczy NPRH nr 31H 11 0020 8, moduł 3.1 – w jego ramach opublikowana została seria monografii w jęz. angielskim pn. Development in Humanities, w tym opublikowane zostały trzy monografiw prof. Zbigniew Drozdowicza (LiT Verlag (Berlin).

Konferencje z wygłoszonym referatem:

prof. Zbigniew Drozdowicz:

Filozofia XVII wieku – źródła i kontynuacje, Lublin, 20-21 czerwca 2013 - referat:

Racjonalność życiowa Kartezjusza w polemikach z oponentami

Klasyczne i nowe trendy w badaniach nad religiami, Poznań 20 września 2013, referat:

Religioznawstwo historycystyczne i historyczne

Ogólnopolska konferencja naukowa pn. *Religijne i pozareligijne formy duchowości w kulturze europejskiej*, Poznań 8-9 listopada 2013 – referat: *Ruch rewaloryzacji religii w dążeniu do przekroczenia bariery religioznawczego historycyzmu*

dr hab. Artur Jocz:

Poznańskie Seminarium Religioznawcze: *Klasyczne i nowe trendy w badaniach nad religiami*, Poznań 20 września 2013, Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych - referat: *Literatura a religia. O potrzebie religioznawczej refleksji w obrębie literaturoznawstwa.*

VI Seminarium Historyków Filozofii Polskiej: *Filozofia a religia. Inspiracje – krytyka*, KUL 23-24 września 2013 - referat: *Literatura areną filozoficzno-religijnych peregrynacji. Przypadek Tadeusza Micińskiego.*

Ogólnopolska konferencja naukowa: *Religijne i pozareligijne formy duchowości w kulturze europejskiej*, Poznań 8-9 listopada 2013, Wydział Nauk Społecznych UAM – referat: *Duchowość w czasach popkultury. Metafizyczne eksperymenty w filmowej fantastyce.*

dr Juliusz Iwanicki:

Religijne i pozareligijne formy duchowości w kulturze europejskiej, (8-9 listopada 2013, UAM) - referat: *Edukacje duchowe – perspektywa religioznawcza*

W kierunku społeczeństwa alternatywnego. Myśl społeczno-polityczna i działalność Ruchu Społeczeństwa Alternatywnego 1983-1990, Gdańsk 17-18 października (Uniwersytet Gdański) – referat: *Religijność – moralność – obyczajowość w myśli uczestników Ruchu Społeczeństwa Alternatywnego*

Klasyczne i nowe trendy w badaniach nad religiami, Poznań 20 września 2013 (UAM) - referat: *Oświeceniowa filozofia edukacji a projekt pedagogiki religioznawczej*

Nowe ruchy religijne w ujęciu interdyscyplinarnym, Poznań 24-25 maja 2013 (UAM) – referat: *Procesy sekularyzacji a nowa religijność*

Warszawska szkoła historii idei – tożsamość, tradycja obecność, Warszawa 10-11 maja 2013, (Uniwersytet Warszawski) - referat: *Leszek Kołakowski jako pierwszy polski postsekularysta?*

Studiowanie bez barier. Socjologiczno-pedagogiczne konteksty, Gorzów Wlkp 24 kwietnia 2013 (PWSZ Gorzów Wlkp) - referat (razem z B. Krystkowiak): *Sytuacja studentów z niepełnosprawnością słuchową na przykładzie UAM*

dr Sławomir Sztajer:

Klasyczne i nowe trendy w badaniach religioznawczych, Poznań, 20 września 2013 - referat: *Badania nad poznawczymi i ewolucyjnymi podstawami religijności w religioznawstwie przełomu wieków*

Religijne i pozareligijne formy duchowości w kulturze europejskiej, Poznań, 8-9 listopada 2013 - referat: *Duchowość niewiary: wybrane świadectwa*

Filozofia XVII wieku – źródła i kontynuacje, Lublin, 20-21 czerwca 2013 - referat: *Formy krytyki religii w twórczości Spinozy*

Działalność dydaktyczna:

prof. Zbigniew Drozdowicz:

Wykłady dla studentów kierunku filozofia (studia I stopnia) z filozofii Odrodzenia I Oświecenia

Wykłady dla studentów kierunku lingwistyka stosowana (studia I stopnia) z filozofii

Wykłady dla słuchaczy studiów doktoranckich przy WNS UAM na temat racjonalizmu i racjonalności

Seminaria magisterskie dla studentów kierunku kulturoznawstwo, oraz doktoranckie dla doktorantów WNS

dr hab. Artur Jocz:

Wykład fakultatywny dla studentów kierunku Kulturoznawstw pn. *Gnoza, gnostycyzm, literatura*

Wykład fakultatywny dla studentów Wydziałowego Studium Doktoranckiego pn. *Religia, filozofia, literatura wobec fenomenu zła*

Wykład kursowy dla studentów I roku Pedagogiki - przedmiot: *Filozofia*

Konwersatorium dla studentów I roku Pedagogiki – przedmiot: *Filozofia*.

Wykład dla studentów I roku Lingwistyki stosowanej – przedmiot: *Historia filozofii*

Seminarium doktorskie

dr Juliusz Iwanicki:

Konwersatorium dla studentów I roku Pedagogiki – przedmiot: *Filozofia*.

dr Sławomir Sztajer:

Konwersatorium dla studentów I roku Pedagogiki – przedmiot: *Filozofia*.

Przygotowanie projektu dydaktycznego dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Człowiek i kultura”

Przygotowanie i realizacja wykładów dla młodzieży licealnej nt. Tolerancji religijnej (wykłady i warsztaty realizowane na Wydziale Nauk Społecznych UAM)

Cykl wykładów „Religion and Cognition” w University of A Corunia

Działalność organizacyjna i administracyjna:

prof. Zbigniew Drozdowicz:

Dziekan Wydziału Nauk Społecznych UAM

Współorganizacja dwóch konferencji naukowych

Udział (jako członek Rady Programowej) w przygotowaniach do X Zjazdu Filozofii Polskiej w Poznaniu

Udział (jako przewodniczący Rady Programowej) w przygotowaniach do IV

Międzynarodowego Kongresu Religioznawczego w Gdyni

Udział (jako członek) w pracach KNF PAN

dr hab. Artur Jocz:

Członek Zespołu do spraw zapewnienia jakości kształcenia na WNS.

dr Juliusz Iwanicki:

Członek Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia

Sławomir Sztajer:

Koordynowanie programu Erasmus na Wydziale Nauk Społecznych

Koordynowanie działalności Poznańskiego Konwersatorium Religioznawczego

Udział w organizacji konferencji naukowej

Członek Komisja ds. Zapewniania Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Społecznych UAM

Staże i wyjazdy zagraniczne:

dr Sławomir Sztajer:

Wykłady w uczelni Universidade da Coruña (Hiszpania) w ramach wymiany pracowników akademickich, 29 kwietnia – 3 maja 2013

Staż w Universidad de Granada, 10-14 czerwca 2013

Liczba młodych naukowców biorących udział w pracach KRibP: 1